

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Макроекономічна нестабільність, децентралізація, швидка урбанізація та кліматичні зміни виступають основними інгібіторами соціально-економічного розвитку окремої галузі країни і світу в цілому.

Перехід до радикальної соціально-економічної трансформації відбувається під впливом глобалізації, що проявляється, насамперед, у дедалі зростаючій економічній взаємозалежності країн через швидке збільшення обсягів транскордонних трансакцій товарів, послуг, капіталу і широку дифузію технологій.

В результаті виникла необхідність усвідомлення організаційно-управлінських змін, пов'язаних з ускладненням умов конкурентного середовища, загостренням конкуренції та появи її нових модифікованих форм, та важко прогнозованих ризиків на шляху досягнення підприємствами своїх стратегічних цілей, що спричинило заміну традиційної цінової конкуренції конкуренцією якості товарів або суперництвом конкурентними моделями та марками.

В таких умовах все більше постає проблема розробки науково-обґрунтованої стратегії розвитку підприємства, як необхідної передумови реалізації коротко- і довгострокових цілей та забезпечення виконання своєї місії, що характеризує сенс існування підприємства на ринку.

Жодна країна не може бути конкурентоспроможною у всіх сферах. Розвинуті країни формували свою міжнародну конкурентоспроможність в межах окремих кластерів.

Сьогодні в економічних дослідженнях досить популярним стало застосування кластерного підходу, в основу якого покладено поняття економічного кластеру, введеного М.Портером.

Кластер – це мережева група географічно і технологічно взаємопов'язаних конкуруючих підприємств і обслуговуючих організацій, які займають або

здатні займати істотну частку на внутрішньому і зовнішньому ринках, що об'єдналися з метою випуску та реалізації продукції або спеціалізованих послуг, які відповідають світовим стандартам, на основі безперервного інноваційного процесу і взаємно сприяють зростанню конкурентоспроможності один одного.

Розвиток кластерів можливий лише на засадах:

- 1) інноваційності;
- 2) загального високопрофесійного трудового пула;
- 3) прискореного обміну інформацією, знаннями, ноу-хау;
- 4) оптимального використання внутрішніх і зовнішніх інвестицій;
- 5) інтеграції економічної і соціальної політики заради сприятливого ділового клімату для підприємництва і піднесення добробуту;
- 6) зміщення акцентів від централізованої до регіональної чи локальної економіки.

Головною ознакою будь-якого економічного кластера є спрямованість групи підприємств регіону на виробництво деякого конкретного виду кінцевої продукції. Не менш важливою ознакою економічного кластера є наявність виробничого ланцюга, який, у свою чергу, забезпечує стійкість кластера як системи. Одним з найбільш важливих атрибутів економічного кластера є наявність підприємств, закладів, організацій, що забезпечують чи обслуговують основний процес кластера – виробництво кінцевої продукції. До них належать відповідні навчальні заклади, вузи, що постачають кваліфіковані кадри в рамках даного економічного кластера, дослідницькі центри, що створюють і постачають нові технології, сервісні, консалтингові та інші компанії, суспільні організації, асоціації, що сприяють забезпеченню якості і підтримці попиту на дану продукцію. Окремо виділяються державні установи, які здійснюють як контроль, так і державну підтримку і регулювання економічного кластера.

З точки зору мережевої організації взаємодії це мережа виробників, постачальників, споживачів та інших елементів інфраструктури, взаємопов'язаних між собою в процесі створення додаткової вартості.

Портер показав, що сконцентровані географічно і жорстко конкуруючі між собою взаємозалежні групи підприємств можуть являти собою досить потужну конкурентоспроможну силу в глобальній економіці

Кластерний метод дозволяє реалізувати найбільш важливі взаємозв'язки в технологіях, навичках, інформації, маркетингу і споживчих запитах, які характерні для цілого комплексу фірм і галузей. Ці взаємозв'язки впливають визначальним чином на спрямованість і темпи інновацій, а також на конкурентоспроможність кінцевої продукції.

Кластерний підхід дозволяє підвищити ефективність взаємодії приватного сектора, держави, торгових асоціацій, дослідницьких і освітніх установ в інноваційному процесі.

Щоб залишитися активним гравцем на конкурентному ринку, кожній підприємницькій структурі слід бути готовою до консолідації зусиль з іншими динамічними компаніями, а також з партнерами, які сприяють або доповнюють діяльність ініціаторів того або іншого інвестиційного проекту.

Створення кластерів дозволило найбільш конкурентоспроможними країнами світу мобілізувати новий ресурс - мережеву організацію територій, що стало ключовим фактором їх сталого соціально-економічного розвитку.

Згідно з аналізом конкурентоздатності національних економік, що проводиться Світовим Економічним Форумом (в т.ч. за Індексом готовності країни до формування мереж), Україна займає одне з останніх місць з 80-ти країн, які досліджуються.

Такий вкрай незадовільний рівень конкурентоспроможності національної економіки потребує пошуку напрямів оздоровлення як економіки, так і створення можливостей для широкої кооперації та суспільної згоди в країні.